

Ni els dolors d'una guerra i d'una ocupació, ni el Decret de Nova Planta, que prohibia la llengua catalana i anul·lava l'existència de l'Estat Català, pogueren abatre la Nació Catalana.

ONZE DE SETEMBRE DEL 1.714

(dels historiadors Ferran Soldevila i Joan Mercader).

Signada per l'emperador Felip Vè. la Pau de Rastadt amb Lluís XIV (març del 1714) Catalunya ja no podia pas esperar de Carles el més mínim ajut. I, en canvi, el rei de França podia reforçar els efectius militars del seu nèt amb tropes de refresc. Fou aleshores que va enviar el duc de Berwick per a posar-se al davant de les forces assetjants a la ciutat de Barcelona, a fi de fer més efectiu el bloqueig. S'intensificà la vigilància marítima i fou completat el circuit atrinxerat. L'exèrcit d'ambdues coronas, comptava amb 35.000 homes i 5.000 de cavalleria, a part de les tropes escampades per tot Catalunya, que el podia apuntalar si calgués.

Mentre que Barcelona no disposava sinó de 5.000 homes per a la seva defensa, i d'aquests encara no 2.000 de forces regulars, la majoria la integraren les milícies de la Coronela, compostes per ciutadans agrupats per gremis, quadres bigarrats i informes, però amb un gran tremp combatiu. Les fortificacions de Barcelona, que eren ben minses i arcaïques, no eren pas les més convenientes per a rebutjar el formidable atac que s'acostava.

Berwick adoptà per reduir Barcelona una tàctica extenuant; no s'hi va apressar. Amb bombardeigs freqüents, furiosos i successives investides, explosions de mines que esbotzessin la muralla, impediènt l'entrada de queviures per la part de fora, i de tota mena d'ajut a la ciutat, va transcórrer l'estiu. La fam, les malalties, la penúria cada dia més angoixosa de tota mena d'elements de defensa, la ferma decisió de no doblegar-se malgrat tot, havien creat entre els barcelonins una veritable neurosi col·lectiva, que els empenyia més enllà d'on semblava humanament possible. Tot Europa contemplava atònita i admirada aquella agonia heroica dels defensors de Barcelona, que semblaven voler fer reviure els exemples de Numància i Sagunt.

I així arribem a l'Onze de Setembre, en què s'esdevingué l'assalt de denitiu. Vint mil homes es llançaren damunt les muralles, aprofitant les set bretxes que ja hi havia obertes. El Conseller Casanovas, que havia aparegut al Paluad de Sant Pere enorborant la bandera de Santa Eulàlia, va ésser ferit. Al cap de set hores de lluita la primera línia de defenses ja estava en poder de l'enemic. Els assetjats s'apressaren a aixecar barricades a l'entrada dels carrers. Hom temia que al cap-al-tard la fosca facilitaria el saqueig i l'extermini. Les deliberacions dels prohoms i dels consellers refugiats en una casa adjacent al portal de st.

Antoni no desembovacen a res. llavors fou quan Villarroel, prenent per a ell tota la responsabilitat d'aquest greu pas, va enviar el coronel Ferrer amb l'ordre que toquessin a capitulació.

Dominada Barcelona, es presentava, a la fi, davant de Felip Vè. i els seus ministres, la possibilitat, desitjada tan asprament, de destruir l'organització autònoma de Catalunya i de prendre venjança dels homes que s'havien destacat en la lluita. Meia més d'un any que totes les providències havien estat preses per a llur imminent aplicació, i havia calgut ajornar-la i tornar-la a ajornar rancuniosament. Ara, però, l'instant havia arribat: al cap de cinc dies d'haver entrat les tropes filipistes a Barcelona, no restava res, com hem dit, de la Generalitat i dels seus Braços, del petit Consell i del Consell de Cent. No restava res tampoc de l'organització militar de Catalunya, depenent d'aquelles Institucions; abans mateix que el Consell Municipal hagués estat dissolt, ho havia estat la Coronela; el dia 15, armes i banderes eren lliurades. No se n'havia salvat ni la de Santa Eulàlia, la bandera de la ciutat, que havia caigut en la lluita el dia de l'assalt, ni la bandera de St. Jordi, que representava la Diputació.

I escriu un testimoni ocular que " estesa la notícia per la ciutat, es coneixia la tristesa en totes les cares i a la Nació fou més sensible de veure's despullada d'aquell antiquíssim blasó, o almenys se n'advertí més sentiment que d'haver restat la ciutat superada per la força ".

"Ja qual cosa és ben explicable - afegeix - perquè el lliurament de Barcelona no significava sinó la rendició d'una ciutat, mentre que lliurament de la seva bandera significava la mort de la Nació catalana ".

Desarmades les tropes regulars catalanes, l'exèrcit reial, disseminat per Catalunya, procedí al desarmament dels naturals, que es perlloraven uns quants anys, a força d'edictes, amenaces i penes i que comprangueren fins els ganivets de punta. D'altra banda, aviat (1715) foren enderrocadades, arreu del país, les defenses dels castells.

Tota l'organització militar de Catalunya, restava així desfeta. Però això no era prou; calia evitar que l'oficialitat catalana i les tropes que ara havien estat dispersades no tornessin, en un moment donat, a aplegar-se i poguessin enquadrar cap nou alçament; calia castigar als qui s'havien distingit lluitant per Catalunya, a fi que llur càstic servís d'exemple. Les capitulacions de Barcelona i Cardona s'hi oposaven; hom va prescindir-ne.

Subterfugis i justificacions no van pas mancar; el rei no les havia pas aprovades, la tranquil·litat pública ho exigia..... A excepció d'uns quants, pocs, que pogueren fugir a temps, tots els caps militars que havien restat a Barcelona, foren tramesos al castell d'Alacant i, d'allí estant, dispersats per llunyanes poblacions d'Espanya - Ja Corunya, Fuenterrabía, Segòvia, Pamplona.

Tots els catalans que, durant els anys 1713 - 1714, havien servit dins les tropes a sou, foren conminats, sota pena de la vida, a presentar-se i, un cop obeïren, foren concentrats i empresonats a diverses places.

El general Josep Moragues i els capitans Jaume Roca i Pau Macip, descoberts en voler fugir a Mallorca, foren ajusticiats, després d'haver estat sotmesos - inútilment - a tortura, per a fer-los declarar llurs còmplices. Tots tres (27 de març del 1715) foren executats com a homes v i l s , amb mort infamant a la forca i esquarterats. I, per refinament de crueltat, el cap de Josep Moragues fou penjat, dins d'una gàbia de ferro, dalt del Portal de Mar, i no en fou retirat i lliurat a la seva muller, que no havia cessat de reclamar-lo, fins al cap de catorze anys (març del 1727).

Fragments d'"El cap d'En Josep Moragues" d'Angel Guimerà.

"viatger, vingues d'on vinguis
si tens lo cor honrat
flecta els genolls i prega,
com fill, davant lo cap
del pros Josep Moragues,
lo nostre General

.....

Los hèroes de la terra
que formen oblidats
pel mig de les gentades
sos fills han de cercar.
Jo els diré : amb vosaltres
lo roure s'ha assecat
i els nous borrons moriren
abans de plançonar

.....

Mireu allà els que s'alcen
d'entorn lo Montserrat ;
porten al coll reblada
l'anella de l'esclau ;
sa cara és esllanguida
son pit i front ben baix
sa parla forastera,
no és nostre el seu tirat ;
, tots són de Catalunya,
ni un sol és català !
I els hèroes de la terra
sense veure't passaran
, Oh Pàtria meva,
bé et toca de penar,
que per graons d'abismes
vas sense repòs tombant.
La horrible criatura
que ahir te rematà
si no té al cos lo diable,
s'hi troba emparentat.

Ton lloc és sota taula,
ja els ossos te daran;
llepa la mà que et pega,
resa per a ella als Sants
i obre't lo pit, que xuclin
a glops a glops ta sang !
Així al clar de lluna,
sobre el Portal de Mar,
la testa bramulava
de l'hèroe català.
I ai! roda el temps; dels homes
s'esborra lo passat !
Caigueren les muralles,
tombaren els portals,
i agermanats s'apleguen
els propis i els estranys.

.....
Mes si l'afront vos deixa
los parpres aixecar,
ja la veureu ben alta,
la gàbia amb lo reclam,
i els ocellots com sempre
que el piquen revolant.

" Va ésser el Poble Català "

Article de Rovira i Virgili, publicat a Barcelona l'11 de setembre 1938.

Qui havia promogut l'alçament de Catalunya contra el primer Borbó d'Espanya? Qui havia dut la resistència heroica fins als extrems de l'incomparable setge de Barcelona?

No van ésser personatges estrangers ni nòbles catalans, encara que hi intervingués un cert nombre dels uns i dels altres. L'autor d'aquelles proeses va ésser, en veritat, el poble català; la lluita contra Felip Vè. era profundament sentida per les classes populars, que eren les més fidels a la llibertat de la pàtria i les més afectades per les amenaces del despotisme monàrquic i d'assimilariisme unitari.

Pagesos i menestrals van ésser aleshores, com l'any 1640, el nervi de la combativitat catalana. L'any 1640 l'esforç de la pagesia va ésser predominant. E' any 1714, va ésser l'esforç de la menestralia, la qual va tenir un part capdal en la defensa de Barcelona, una de les més braves que la història coneix.

A les classes altes va produir-se, de bon principi moltes defeccions, també com l'any 1640. I entre els membres d'aquestes classes que lluitaven contra Felip Vè. n'hi havia força en les quals l'adhesió a Carles d'Àustria era un dels mòbils de l'actitud que van adoptar.

Les classes populars, al contrari, posaven les llibertats de Catalunya per damunt de les raons dinàstiques. Avui veiem que si en la guerra de Successió es decanten contra un Borbó i per un Àustria, en la guerra de Separació es decantem contra un Àustria i per un Borbó.

No era doncs, el dinastisme, sinó el patriotisme, allò que movia la gran majoria dels catalans, en la guerra que sostingueren des de l'any 1705, en què Barcelona, dessagnada, va caure dramàticament i gloriosament.

I aquell patriotisme s'avenia, no sols amb l'amor a Catalunya, ans encara amb l'amor als drets de l'home; drets que, abans d'ésser proclamats per la Revolució Francesa, havien estat practicats a Catalunya. Entre les reivindicacions catalanes d'aquella hora, hi havia, en efecte, un conjunt de llibertats de les que avui són anomenades llibertats individuals.

La intervenció principal i decisiva de l'element popular en la guerra contra Felip Vè. apareix comprovada plenament en la reunió dels Braços Generals (veritable Parlament Català d'aquell temps) a darrers de juny i primers de juliol del 1713. Per l'actitud del Braç popular, va acordar-se la continuació de la guerra. Era ja gairebé impossible de salvar les llibertats. però podia donar-se encara un gran final, resplendent de coratge i sacrifici, a la caiguda d'un gran poble.

El nostre poble va mostrar, en aquelles circumstàncies tràgiques, un alt sentit històric. Va saber guaitar cap a l'esdevenidor. I àdhuc el mateix 11 de setembre, quan, com els verços de Jacint Verdager :

" Per cent ferides mortals
per cent ferides al pit
obertes en sa muralla,
Barcelona agonitzava " .

" La Taula de Canvi "

"La Taula de Canvi" de Barcelona, fou la primera institució de crèdit d'Europa ; fou fundada el 1401 pel Consell de Cent barceloní.

L'any següent, el Consell Municipal de Francfort del Mein, creava un establiment similar. Les institucions semblants, de Florència i de Nuremberg, són de 1473 i 1498, respectivament.

"La Taula" era un banc de dipòsits i descomptes, garantitzat pels béns de la ciutat. L'operació més corrent era el dipòsit, a base de comptes corrents. A més, canviada moneda, feia operacions de préstec i administrava béns i rendes de la Ciutat. Primerament, estigué instal·lada a Llotja, però el 1598, va estrenar casa pròpia, junt a l'església de Sant Just.

Perpinyà, Manresa, Girona, Lleida i d'altres poblacions catalanes, també tingueren " taules de canvi ", calcades de la de Barcelona.

De tots els establiments medievals d'aquests tipus, el més important fou la Casa de S. Giorgio, genovesa, nada el 1207, però com a banca de crèdit, solament va actuar a partir del 1407.

Dos-cents cinquanta anys després, va caure la "taula". Era pels volts del 1.640 !! estem ja pel Corpus de Sang, preludi del dissortat i commemorat ONZE DE SETEMBRE DEL 1714.-

! Abaix la Ciutadella !

de Víctor Balaguer.

E un pedró que n'alçaren
per càstic dels catalans,
quan en justa santa guerra
les llibertats de la terra
en volgueren defensar.

És un monument d'oprobri
que aixecaren els tirans
per exemple de victòria ;

sos records no són de glòria,
sos records en són de sang.

.....

No hi ha castell en la terra
que ésser puga més odiat;
ni de més innoble glòria,
ni de més sagnanta història,
ni més horrible passat.

Regla 24 - L'adverbi no en les frases negatives

En les frases negatives on hi hagi abans del verb algun dels mots: cap, gens, enlloc, mai, ningú, res, tampoc (o algunes expressions de significació semblant), s'ha d'interposar, generalment, l'adverbi no entre els esmentats mots i el verb.

Exemples: cap home no l'ha vist; enlloc no l'han trobat; gens no ens plagué la seva decisió; mai no ho hauria cregut; ningú no el va veure; res no el va fer desistir; tampoc no te'l creguis; etc.

Una bona guia per tal de no equivocar-se és girar la frase, posant aquells mots darrera el verb. Si en aquesta fórmula frase necessita l'adverbi no, també el necessita en la forma anterior; si en aquesta forma la frase no el necessita, tampoc no el necessita en la forma anterior.

En els exemples que s'han donat, les frases girades dirien: no l'ha vist cap home; no l'han trobat enlloc; no ens plagué gens la seva decisió; no ho hauria cregut mai; etc. o sigui, que els no estan ben escrits.

En canvi: sense mai dir-li res (perquè girant la frase direm: sense dir-li mai res); si cap home t'ho pregunta respon-li la veritat (perquè girant la frase direm: si t'ho pregunta cap home, etc.) etc.

Regla 25 - La preposició de

La preposició de pren sempre apòstrof i es redueix a d' davant qualsevol mot que comenci en vocal o h. Exemples: d'amic, d'eina, d'importancia, d'or, d'ungla, d'home, d'història.

La preposició de i l'article masculí el es contrauen i formen el mot del. Tingui's present que aquesta contracció (del), només s'usa davant els mots que comencin en consonant. Exemples: del camp; del llibre; del tinter;- Davant els mots que comencin en vocal o h, els elements de i el no es contrauen: de l'amic; de l'or; de l'home.

Aquesta preposició de s'usa de vegades per reforçar certes altres preposicions. Així, es diu correntment: davant de la taula; darrera de la casa; damunt del llit. La preposició de sobra en aquestes oracions, ja que podem dir i escriure: davant la taula; darrera la casa; damunt el llit.

En canvi, en altres ocasions s'omet la preposició de. Això ocorre, generalment, darrera els mots tant, molt, o davant infinitius. Es diu, per exemple: tanta aigua; tant vi; molt treball, dicidiren anar-hi; m'agradaria veure-les. Són casos en què també es podria dir: tanta d'aigua, tant de vi; molt de treball; dicidiren d'anar-hi; m'agradaria de veure-les.

Regla 26 - A, A'

L'ús de les preposicions a i en es confon ben sovint. Cal tenir present quan s'hagi d'usar l'una o l'altra.

La preposició a s'usarà:

a) En les determinacions de lloc, per indicar l'indret cap al qual s'efectua un moviment. Exemples: vaig a Barcelona, arriben a la casa,; anirem a l'ermita; ens trobarem a la plaça; etc.

b) Per assenyalar l'indret on és o s'esdevé alguna cosa (davant un nom propi, un article definit o un adjectiu interrogatiu). Exemples: visc a París; ens trobem a Lisboa; seien a les cadires; els hem vist a la plaça; a quina plaça eren?; a quina ciutat vius?; etc.

(seguirà)